

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 2022, sp. zn. 27 Cdo 1929/2022, ECLI:CZ:NS:2022:27.CDO.1929.2022.1

Číslo: 93/2023

Právní věta:

Ve smyslu § 73 zákona č. 91/2012 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) se otázky vzniku, trvání a zániku svěřenského fondu a jeho správy primárně posuzují podle právního řádu určeného zakladatelem ve statutu svěřenského fondu, popřípadě v jiné listině plnící obdobnou funkci vyžadované zakladatelem určeným právním řádem. Pouze tehdy, neurčí-li zakladatel, jakým právem se svěřenský fond řídí, anebo nelze-li takového právního řádu použít [např. proto, že takový institut neupravuje, nebo proto, že by se účinky jeho použití zjevně přičily veřejnému pořádku, anebo proto, že by se to jevilo nepřiměřeným a odporujícím rozumnému a spravedlivému uspořádání vztahu účastníků (§ 4 a § 24 odst. 1 uvedeného zákona)], se použije takový právní řád, s nímž svěřenský fond nejúžejí souvisí. Při posouzení, s jakým právním řádem svěřenský fond nejúžejí souvisí, vezme soud v úvahu zejména kritéria demonstrativně vypočtená v § 73 odst. 2 uvedeného zákona.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 20.12.2022

Spisová značka: 27 Cdo 1929/2022

Číslo rozhodnutí: 93

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Svěřenský fond (o. z.)

Předpisy: § 73 odst. 1 zákona č. 91/2012 Sb.

§ 73 odst. 2 zákona č. 91/2012 Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání povinného zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 28. 3. 2022, sp. zn. 16 Co 368/2021, a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

1. Obvodní soud pro Prahu 4 na návrh oprávněného pověřením ze dne 14. 6. 2021, č. j. 67 EXE 1682/2021-22, pověřil soudní exekutorku JUDr. J. T. vedením exekuce podle vykonatelného usnesení Okresního soudu v Kutné Hoře ze dne 23. 3. 2020, č. j. 5 C 80/2020-20, ve znění usnesení téhož soudu ze dne 10. 11. 2020, č. j. 5 C 80/2020-77, a ve znění usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 4. 2. 2021, č. j. 20 Co 16/2021-98, a ze dne 21. 4. 2021, č. j. 20 Co 56/2021-129, kterým byl nařízen soudní prodej zástavy „ve vlastnictví povinného“ pro uspokojení (v rozhodnutí blíže specifikovaných)

pohledávek P. Š., jako zástavního věřitele za zástavním dlužníkem H. L. (dále též jen „H. L.“), svěřenským správcem T. T., svěřenského fondu zapsaného v obchodním rejstříku vedeném justičním úřadem Lichtenštejnského knížectví pod číslem FL-0002.543.785-7 (dále jen „svěřenský fond“).

2. Podáním ze dne 9. 9. 2021 doručeným téhož dne soudní exekutorce (původní) povinný H. L. zastoupený na základě plné moci JUDr. O. K., advokátem (dále též jen „O. K.“), navrhl, aby byla exekuce (případně částečně) zastavena ve smyslu § 268 odst. 1 písm. h) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), neboť „zástavní právo neexistuje z důvodu neplatnosti zástavní smlouvy, případně neexistuje částečně ve vztahu ke smluvní pokutě, dále že neexistuje zajištěná pohledávka, eventuálně neexistuje částečně z důvodů shora uvedených, přičemž z těchto důvodů nebyl exekuční návrh podán důvodně“.

3. Soudní exekutorka usnesením ze dne 24. 9. 2021, č. j. 095 Ex 439/21-027, řízení o návrhu povinného na zastavení exekuce zastavila.

4. Soudní exekutorka vyšla (mimo jiné) z toho, že:

1) Dne 19. 7. 2021 byl svěřenský fond vymazán z obchodního rejstříku.

2) Dne 29. 7. 2021 přijal O. K. plnou moc k zastupování H. L. coby tehdejšího svěřenského správce svěřenského fondu.

3) Dne 9. 9. 2021 podal O. K. jménem povinného H. L. návrh na zastavení exekuce.

5. Na takto ustaveném základě soudní exekutorka uzavřela, že pro podání návrhu na zastavení exekuce „absentuje dostatek zástupčího oprávnění“, neboť plná moc k zastupování svěřenského správce „nemohla být udělena platně“.

6. Městský soud v Praze k odvolání povinného v záhlaví citovaným usnesením rozhodnutí soudní exekutorky potvrdil.

7. Odvolací soud z listin založených ve spisu zjistil, že výmaz svěřenského fondu z obchodního rejstříku byl proveden na základě usnesení Zemského soudu Lichtenštejnského knížectví ze dne 15. 6. 2021, č. j. 05 KO.2001.267, kterým byl odmítnut návrh svěřenského správce H. L. na zahájení insolvenčního řízení pro nedostatek majetku a kterým byl nařízen výmaz svěřenského fondu z obchodního rejstříku. Usnesením Zemského soudu Lichtenštejnského knížectví ze dne 4. 10. 2021, č. j. 07 HG.2021.125 ON 6, byl na návrh T. Z. výmaz svěřenského fondu z obchodního rejstříku „v souladu s čl. 982 odst. 1 PGR“ zrušen, neboť bylo doloženo (a ve shora citovaném rozhodnutí insolvenčního soudu nebylo zohledněno), že svěřenský fond je vlastníkem 100% podílu na společnosti A. s. r. o., se sídlem v České republice, která má (podle tvrzení navrhovatele) vlastnit v České republice nemovitosti „v hodnotě 1 mil. CHF“. Svěřenský fond byl opět zapsán do obchodního rejstříku a místo dosavadního svěřenského správce H. L. byl novým svěřenským správcem ustanoven E. T. reg. (dále též jen „E. T.“).

8. Odvolací soud uvedl, že závěr soudní exekutorky je správný, neboť O. K. nebyl k podání návrhu na zastavení exekuce řádně zmocněn. V době, kdy zmocnění přijal, totiž nebyl H. L. oprávněn zmocnění udělit, neboť svěřenský fond byl vymazán z obchodního rejstříku. Řízení o návrhu na zastavení exekuce proto soud prvního stupně správně „za užití § 104 odst. 1 o. s. ř.“ zastavil.

9. Proti usnesení odvolacího soudu podal povinný dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 o. s. ř., maje za to, že napadené usnesení závisí na vyřešení otázky, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, a to „otázky právní subjektivity trustu existujícího podle lichtenštejnského právního řádu, otázky (konstitutivních) účinků zápisu trustu v domovském registru, resp. následku

zrušení rozhodnutí o výmazu trustu z registru ve smyslu nepřetržité kontinuity původního trustu“.

10. Dovolatel tvrdí, že odvolací soud pochybil, když se nezabýval výkladem lichtenštejského práva, podle něhož byl svěrenský fond zřízen. Svěrenský fond zřízený podle lichtenštejského práva nemá a nikdy neměl právní osobnost. Podstatou jeho existence je soubor majetku do něho vloženého, nikoli formální evidence názvu tohoto souboru majetku v obchodním rejstříku. K zániku svěrenského fondu tak podle dovolatele může dojít pouze, odpadne-li zakladatelem určený „smysl trustu“, nebo zanikne-li „obsah - soubor majetku“. Případný výmaz svěrenského fondu z obchodního rejstříku, aniž by byla splněna některá z těchto podmínek, proto nemá na trvání (existenci) svěrenského fondu a jeho správy žádný vliv. Existuje-li „majetková podstata trustu, nutně též existuje povinnost správce ji spravovat, a tedy nutně existuje trust jako takový“.

11. Odvolací soud podle dovolatele navíc nijak nezohlednil skutečnost, že na základě rozhodnutí soudu došlo ke zrušení nesprávného výmazu a k obnovení zápisu svěrenského fondu v obchodním rejstříku. „Zpětně“ je proto „nutno situaci vnímat tak, že nikdy k výmazu trustu z registru nedošlo, tedy že trust a funkce jeho správce existuje bez přerušeni dosud“. Odkazuje na výpis z obchodního rejstříku ze dne 18. 10. 2021, z něhož se podává, že svěrenský správce H. L. svou funkci vykonával v období od 7. 7. 2020 do 18. 10. 2021, kdy jej ve funkci nahradil E. T., má dovolatel za to, že O. K. byl na základě plné moci oprávněn jménem (tehdejšího) svěrenského správce jako povinného navrhnout zastavení exekuce.

12. Dovolatel navrhuje, aby Nejvyšší soud napadené usnesení odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

13. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. k řešení dovoláním otevřené otázky, jež dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena.

14. Podle § 73 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, svěrenský fond nebo obdobné zařízení (dále jen „fond“) se řídí právem určeným zakladatelem, pokud určené právo fond upravuje nebo jinak lze ustanovení tohoto práva pro něj použít (odstavec 1). Není-li určeno právo podle odstavce 1 nebo nelze-li je použít, řídí se fond právem státu, s nímž nejúžeji souvisí. Při určení tohoto práva je třeba přihlídnout zejména k a) místu, z něhož je fond spravován, b) místu, v němž je převážně umístěn majetek jej vytvářející, c) místu sídla nebo obvyklého pobytu svěrenského správce, d) účelům sledovaným vytvořením fondu a místům, kde těchto účelů má být dosaženo (odstavec 2). Je-li možné určitý prvek fondu oddělit od ostatních, může být rozhodné právo určeno pro něj samostatně (odstavec 3). Fond zřízený v zahraničí se uznává i v oblasti českého práva, vykazuje-li základní znaky požadované pro něj českým právem (odstavec 4).

15. Z citovaného ustanovení zákona o mezinárodním právu soukromém se bez jakýchkoli pochyb podává, že otázky vzniku, trvání a zániku svěrenského fondu a jeho správy je nutné posoudit primárně podle právního řádu určeného jeho zakladatelem ve statutu svěrenského fondu, popř. v jiné listině plnící obdobnou funkci vyžadované zakladatelem určeným právním řádem. Pouze tehdy, neurčí-li zakladatel, jakým právem se svěrenský fond řídí, anebo nelze-li takového právního řádu použít (např. z důvodu, že institut svěrenského fondu vůbec neupravuje, anebo by se účinky jeho použití zjevně přičily veřejnému pořádku, případně by se to jevilo nepřiměřené a odporující rozumnému a spravedlivému uspořádání vztahu účastníků; srov. § 4 a § 24 odst. 1 zákona o mezinárodním právu soukromém), se použije takový právní řád, s nímž svěrenský fond nejúžeji souvisí. Při posouzení, s jakým právním řádem svěrenský fond nejúžeji souvisí, soud vezme v úvahu zejména kritéria demonstrativně vypočtená v § 73 odst. 2 zákona o mezinárodním právu soukromém.

16. V projednávané věci odvolací soud vyšel ze zjištění, podle něhož je svěrenský fond zapsán ve veřejné evidenci vedené lichtenštejským soudem, a bez dalšího uzavřel, že svěrenský správce

nemohl „za svěřenský fond právně jednat“, byl-li svěřenský fond z veřejné evidence „přechodně vymazán“, aniž se (způsobem shora vyloženým) zabýval, jakým právním řádem se svěřenský fond řídí a zda podle rozhodného právního řádu jeho (později za popsanych okolností zrušeným) výmazem z veřejné evidence zanikla jeho existence, správa, popř. oprávnění svěřenského správce vykonávat správu. Závěr odvolacího soudu tudíž zjevně není opřen o žádné přezkoumatelné právní posouzení.

17. Pouze na okraj Nejvyšší soud poznamenává, že například podle české právní úpravy správa svěřenského fondu končí pouze tehdy, uplyne-li doba, na kterou byl svěřenský fond zřízen, je-li dosaženo účelu, pro který byl svěřenský fond zřízen, rozhodne-li tak soud, anebo vzdají-li se všichni obmyšlení práva na plnění ze svěřenského fondu zřízeného za soukromým účelem [§ 1471 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále též jen „o. z.“)]. Činnost (působnost) konkrétního svěřenského správce zaniká především z důvodů uvedených v § 1438 o. z., popř. smrtí svěřenského správce. Samotný svěřenský fond nezaniká výmazem z evidence svěřenských fondů, nýbrž tím, že svěřenský správce při zániku správy naloží s majetkem podle statutu, popř. jej vydá podle § 1472 o. z., nebo jej převede podle § 1473 o. z. (§ 1474 věta první o. z.). Výmaz svěřenského fondu z evidence svěřenských fondů proto nemá jakýkoli (konstitutivní) účinek, jde-li o správu svěřenského fondu, působnost konkrétního svěřenského správce nebo samotnou existenci svěřenského fondu.

18. U přípustného dovolání Nejvyšší soud přihlíží z úřední povinnosti též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř. (tzv. zmatečnostním vadám řízení), jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 o. s. ř.).

19. Dovolatel v dovolání (jako vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci) namítá, že ve věci rozhodoval místně nepřislušný soud. Této námitce však nelze přisvědčit.

20. Podle § 52 odst. 1 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekučního řádu), se pro exekuční řízení přiměřeně použijí ustanovení občanského soudního řádu.

21. Podle § 105 odst. 1 o. s. ř. místní příslušnost zkoumá soud před tím, než začne jednat o věci samé. Rozhodl-li soud o věci samé bez jednání, zkoumá místní příslušnost jen před vydáním rozhodnutí; to neplatí, jde-li o platební rozkaz. Později ji zkoumá jen k námitce účastníka, je-li uplatněna při prvním úkonu, který účastníku přísluší.

22. Prvním úkonem, který příslušel povinnému, byl v poměrech projednávané věci návrh na zastavení exekuce. Protože povinný námitku nedostatku místní příslušnosti soudu prvního stupně v tomto úkonu neuplatnil, byl případný nedostatek místní příslušnosti soudu zhojen.

23. Jelikož právní posouzení věci odvolacím soudem není správné a dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl uplatněn právem, Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), usnesení odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta první o. s. ř.).